

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן

מליובאוויטש

לך לך

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כה

(תרגום הפשו)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים ואחת לבריאה
שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

לזכות

הרה"ת ר' אשר הכהן שיחי' כ"ץ,
לרגל יום ההולדת שלו, ביום כ"ח תשרי
לאריכות ימים ושנים טובות עד ביאת גואל צדק
ומתוך בריאות הנכונה ולשנת ברכה והצלחה בגו"ר

*

נדפס ע"י זוגתו

מרת חי' עליזה תחי' כ"ץ

היי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner

In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula*!!!
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved Ones
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

א. פירוש רש"י על „כי אב המון גוים” – נוטריקון של שם אברהם

בפסוקי „ולא יקרא עוד את שמך אברם והיה שמך אברהם כי אב המון גוים נתתיך”, מעתיק רש"י מן הפסוק את המילים „כי אב המון גוים”, ומפרש:

„לשון נוטריקון [=ראשי תיבות] של שמו, ורש"י שהיתה בו בתחלה שלא היה אב אלא לארם שהוא מקומו ועכשיו (אב² לכל העולם. ואפילו רש"י שהיתה בו מתחלה) לא זוה ממקומה שאף יו"ד של שרי נתרעמה על השכינה עד שהוסיפה ליהושע שנאמר³ ויקרא משה ליהושע בן נון יהושע”.

הפירוש הפשוט בדברי רש"י הוא: לשון הפסוק „כי אב...” – ש„אב המון גוים” בא כנתינת טעם על שם אברהם – מוכיח, כי הענין של „אב המון גוים” נרמז בשם אברהם. לכן מפרש רש"י ש„אב המון גוים”⁴ הוא „לשון נוטריקון של שמו”.

[על פי זה מדויק מדוע רש"י מעתיק מהפסוק את המילה „כ” – למרות שהמילה „כ” אינה מה„נוטריקון”⁵ – משום שיסוד והכרח רש"י לומר שזוהו „לשון נוטריקון” (אף ש„נוטריקון” אינו דבר הרגיל⁶ בלימוד פשוטו

(1) פרשתנו יז, ה.

(2) תיבות אלו (בסוגריים) ליתא בדפוס ראשון וכמה כת"י רש"י שתח"י. ובדפוס שני וכמה כת"י רש"י שתח"י „אב לכל העולם (כלו) ואפי' הכי (או: ורש"י) לא זוה כו”.

וראה לקמן הערה 16.

(3) שלח יג, טו (ובדפוס א' וב' וכת"י רש"י שתח"י – ליתא ר"א' זז).

(4) ולהעיר שבכמה כת"י רש"י שתח"י ליתא בהד"ה דרש"י תיבת „גוים”, כי אף שמשגשג תיבת „המון” – ולכן הובא ברוב הגיטאות ברש"י – אינה בהנוטריקון.

(5) שלכן לא העתיק רש"י תיבת „נתתיך” שבסיום הכתוב – כי אינה מהנוטריקון.

(6) אף שרש"י מביא ענין הנוטריקון כמ"פ בפירושו (ראה לדוגמא – פרשתנו טו, ב. ועוד).

וברש"י יתרו (כ, יב): שד"ת נוטריקון הם נדרשין מכלל הן לא כו' – היינו שנוטריקון בפשט"מ פי' (גם) ראשי ענינים (וכן בפרשתנו טו, ב – כולל „לאו” דרך אליעזר דלה

של מקרא⁷) הוא מהמילה „כ”].

אלא שעל פי זה מתעוררת שאלה: אם כך, מדוע נותרה בשם אברהם האות רי"ש, והרי היא אינה כלולה בנוטריקון זה?⁸ ועל כך מתרץ רש"י: „ורש"י שהיתה בו בתחלה... לא זוה ממקומה”, ומביא על כך דוגמא (וראיה) מ„יו"ד של שרי” [כנאמר בהמשך הפרשה⁹ „לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה”], ש„נתרעמה על השכינה (על כך שניטלה משמה של שרה) עד שהוסיפה ליהושע”; ובדומה לכך בנידוננו, ש„כדי שלא תתרעם על השכינה כיו"ד של שרי”¹⁰ לא נלקחה האות רי"ש משמו של אברהם.

ב. שאלות בדברי רש"י

ברם צריך להבין:

(א) הדוגמא מ„יו"ד של שרי”, היא, לכאורה, ראייה לסתור¹¹, משום שהיו"ד של שרי הרי כן „זוה ממקומה” והתווספה ליהושע¹², שהוא (א) שם אחר, וגם (ב) אדם אחר, בה בשעה שבענינינו הר"ש „לא זוה ממקומה”¹³!

כו'. ובנדודי – שולל ענין „אלא לארם”.

וכן מביא ענין הר"ת (בראשית א, ת. ובכ"מ), אבל אין שם נוטריקון. ואכ"מ.

(7) ולהעיר גם שנדודי, שרש"י לא הביא הנוטריקון של שם אברהם שבגמרא (שבת קה, רע"א), כי אינו ע"ד הפשט בכלל.

(8) ראה מפרשי רש"י כאן (רא"ם. ס' זכרון. דברי דוד). וראה בר"ר פמ"ו, ז (ובמפרשים שם).

(9) יז, טו.

(10) ל' הרא"ם.

(11) ולהעיר שבכת"י אחדים שתח"י (וראה ג"כ רש"י הוצאת בערלינער) הגירסא – „אבל יו"ד של שרי לא עמדה במקומה ונתרעמה (עד שנתרעמה) כו”.

(12) וגם – זה ה' לאחרי מאות בשנים, וכל משך זמן זה נשארה במצב של תרעומות (ובל' חז"ל – סנהדרין קו, א: עומד וצווח כמה שנים עד שבא יהושע כו'!).

(13) בשפ"ח כאן: והא דוזה היו"ד משרה אפשר משום דעתידה ליתן בשמו של יהושע*. אבל צ"ע

(* בתי' הב' כתב: שהיו"ד היתה יכולה להתקיים אף שם שהרי חלקה ונתנה חצי' לשרה וחצי' לאברהם (ירושלמי וב"ד

לעילוי נשמת

אי"א נו"נ עוסק בצ"צ

איש אמת תם וישר מלאכתו מלאכת שמים

הרה"ח הרה"ת ר' מנחם אהרן

בר"ר יוסף הכהן ע"ה

ראדאל

אהוב לבריות וחביב לכל אדם

קיבל את כולם בסבר פנים יפות

אוהב שלום ורודף שלום

זכה להיות שליח כ"ק אדמו"ר מה"מ

מסר נפשו לעניני חנוך עטה"ק

קירב משפחות רבות לתורה ומצוות

נטע הכרת הבורא ע"י גילוי נפלאות הבורא

לתלמידים הרבה באהבה

זכה לגדל ולראות בנים ובני בנים

דור ישרים יבורך

עוסקים בתורה ומצוות בדרכי החסידות

ומהם שלוחי המלך

נפטר ביום שני לסדר וטיהרו הכהן

כ"ח ניסן ה'תשע"ז

ת. נ. צ. ב. ה.

(מנוסח המצבה)

*

נדפס ע"י משפחתו שיחו

ממש.

... על פי המדובר לעיל, שבדורנו זה במיוחד (הדור האחרון בגלות והדור הראשון של הגאולה) ישנה הדגשה יתירה על העבודה ד"לך לך מארצך גו' אל הארץ אשר אראך", וקנין כל עשר הארצות – הרי מובן, שהדבר צריך להשתקף לכל לראש בעבודה מעין זה של יהודי, על ידי שהוא מוסיף בלימוד התורה, לא רק לפי ג' המוחין שלו השייכים למדות, אלא גם ג' מוחין בעצם. שזהו במיוחד – על ידי הוספה בלימוד פנימיות התורה (כולל בביאור ענינים אלו דעבודת המוחין²), כולל בעניני הגאולה ומשיח צדקנו.

להביא את 770 הביתה!
 כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!
 האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>
 יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לך לך

לקוטי

שיחות

ג. רש"י מתעכב רק על הרי"ש בשם אברהם, ולא על השם אברם

הדבר יובן בהקדם אריכות לשונו של רש"י וריש שהיתה בו בתחלה שלא היה אב אלא לארם שהוא מקומו ועכשיו אב לכל העולם ואפילו רי"ש כו' לא זזה ממקומו". ולכאורה: מכך שרש"י כלל לא מזכיר כאן את השם "אברם", אלא מתחיל תיכף "וריש שהיתה בו בתחלה..." (ורק בהמשך לזה מפרש "שלא היה אב אלא לארם")

[ובפרט שמשנה מלשון חז"ל¹⁵, שם הדגש בפירושו הוא (גם) על השם אברהם: "לא יקרא עוד שמך אברם והיה שמך אברהם – בתחלה .. אב .. לכל ארם .. ולבסוף .. אב לכל העולם"]

– מוכח, שעיקר כוונת רש"י כאן אינה לפרש את הנוטריקון של השם (הקודם) אברם, אלא (רק) לבאר את פשר הרי"ש שנסארה בשם אברהם¹⁶.

[והסיבה שרש"י אינו רואה צורך לפרש את נוטריקון של השם "אברם", מובנת: משום שלפירוש הנוטריקון של שם "אברהם" – אב המון גוים – לא נוגע כל כך האם לשמו הקודם אברם¹⁷ היה פירוש (דומה), או לא.]

ומכיוון שכוונת רש"י אינה לפרש את הנוטריקון של השם אברם, אלא רק להבהיר מדוע הרי"ש "לא זזה ממקומו", היה עליו לכאורה לומר בקיצור: "לשון נוטריקון אב

(ב) מלשון רש"י "שאף¹⁴ יו"ד של שרי... – ולא "וכן יו"ד... – מוכח, כי אצל "יו"ד של שרי" ישנו פחות מקום לתרעומת מאשר לגבי רי"ש של אברהם, ("שאף... – היינו לא רק הרי"ש של אברהם, אלא אפילו ה"יו"ד של שרי (נתרעמה").

ותמוה: מאי בינייהו? איזה חילוק יש ביניהם, לכאורה, בשניהם קיים אותו טעם וסיבה לתרעומת – העובדה שהאות נלקחה משמו של צדיק.

שהרי סו"ס הדוגמא מיו"ד של שרי היא ראי' לסתור (מכיון שתרעומת של ה"יו"ד לא פעלה שלא להזיזה ממקומה). [ודוחק לומר שהדוגמא היא רק על כללות הענין שיש לאות תרעומת כשנוטלים אותה משם צדיק – כי זהו דבר המובן ופשוט שאי"צ ראי' (וכדמוכח מזה גופא שרש"י כותב "יו"ד של שרי נתרעמה כו" מבלי לציין** מקור ע"ז או לכתוב שהוא דברי אגדה** כו'). ועכצ"ל שהדוגמא היא ע"ז שנתפייטה על התרעומת שלה כו']. ועד"ז קשה במ"ש במשכיל לדוד ד, "יו"ד של שרי הויה .. איכא עילוייא מנוקבא לדוכרא (והוא מירושלמי סנהדרין פ"ב ה"ו. ב"ר פמ"ו, א. ועוד) ברם רי"ש דאברהם לכשתתרעם לא משכתח דעדיף מיני" (ע"ש) – דסו"ס, גם את"ל חילוק זה בפרש"י [הנה – נוסף לזה שאינו ע"ד הפשט – לא נרמז אפילו כלל בפרש"י] – מה מקום להביא דוגמא ורא' לנדו"ד מיו"ד של שרי כאשר לפועל ניוחה ה"יו"ד ממקומה? (14) ראה הערה 11.

שבפנים ההערה. ועוד). אבל (לכאורה) צע"ג לפרש כן בדעת רש"י, שהרי רש"י נקט כהדיעה (ירושלמי ובי"ר שם. סנהדרין שם. ועוד) שה"יו"ד של שרי (לא חלקה כו' כ"א) נתנה ליהושעו (** וזה העיר מפרש"י ויצא (כו), יא): התחילו (האבנים) מריבות זו עם זו כו'. ודוחק גדול לומר שרש"י סומך (לפעמים, בהביאו דברי אגדה) על הכלל שכתב בתחלת פירושו (בראשית ח, ז) שםביא גם, אגדה המיישבת דברי המקרא.

(** ויתירה מזו: גם פרט זה ש,הוסיפה ליהושע" כותב רש"י מבלי לציין שהוא דברי אגדה. כי מכיון שהענין דתרעומת האות כו' הוא דבר המובן בפשט"מ – במילא פשוט ג"כ (בפשט"מ) שמחפשים מנחה פיוס פשוט: א) שה"יו"ד של שרי נתוסף, ב) ומודיע רש"י הנאמר בפשט"מ – שנתוסף ליהושע.

(וה ע"ש) לא הביא ענין זה על אחר ב' שלח – כי בפשט"מ דפ' שלח אינה קושיא. כי גם בלא תרעומת – צ"ל הוספה זו (כדי שלא יכשל יהושע בעצת מרגלים). ופשוט).

(15) תוספתא ברכות פ"א, יד. ועד"ז בברכות יג, א (אלא ששם לא הובא הכתוב דפרשתנו (כ"א דה"א, כו), אבל הובא בפרש"י שם). (16) וכן מוכח עוד יותר מהגירסא שבדפוס ראשון ושני דרש"י וכת"י רש"י שתה"י – שבכולם ליתא האריכות והכפל לשון (שבדפוס רש"י הנפוצים), ואפילו רי"ש שדיתה בו מתחלה". ובפרט להגירסא בדפוס ראשון (הנ"ל הערה 2), ועכשיו לא זזה ממקומו". ולפי גירסת בערלינער (וראה גם ע"ז יוסף לע"י ברכות שם), התיבות "שלא הי' אב .. אב לכל העולם" הן מאמר המוסגר. ע"ש. (17) ואין דרך רש"י (פשוטו של מקרא) לפרש פ"ה השמות (כ"א במקום המוכרח) – ראה לקמן הערה 20.

המון גוים ורי"ש שהיתה בו בתחלה לא זזה ממקומה שאף יו"ד... – ומה מכריחו כאן לבאר (ענין ושם המופיע בסוף פרשת נח) שהאות, ריש שהיתה בו בתחלה (היא משום) שלא היה אב אלא לארם?

גם צריך ביאור בדיוק לשון רש"י, ואפילו ריש"ש .. לא זזה ממקומה – שהיא לשון בלתי רגילה בכגון דא. רש"י היה לכאורה צריך לומר בפשטות, לא ניטלה ממנו¹⁸ או, לא נחסרה משמו¹⁹ (וכיוצא בזה).

ד. משמעות השם „אברם” מוכחת רק מהשם „אברהם”

ויש לומר הביאור בזה:

כפי שדובר כמה פעמים²⁰, בדרך לימוד הפשט אין כל הכרח לנקוט ששמו של אדם מרמז ומבטא את עניינו (ומעלתו) של בעל השם²¹ (אלא אם כן הפסוק עצמו מדגיש²² זאת, או על כל פנים מרמז לכך, וכבנידון-דידן – „והיה שמך אברהם כי אב המון גוים נתתיך).

ולכן, אין שום מקום להסביר שהשם „אברם” (שניתן²³ על-ידי תרזח) הוא בעל משמעות לגבי חייו של אברהם.

ההכרח (על פי דרך הפשט) לפרש „אברם” פירושו „אב לארם” – הוא מצד זה שהאות ריש נשארה בשם אברהם.

[18] ע"ד פרש"י בחוקתי כו, מב.

[19] ראה לדוגמא פרש"י ויקהל לה, כו.

[20] ראה ס' כללי רש"י (קה"ת תש"ז) פ"ג אות ח (בהוצאת תנש"א – פ"ב אות ט"ו) (וש"ג). לקו"ש [המתורגם] חט"ז ע' 4, ועוד.

[21] ראה גם רבי"ע נח י, ת. ועוד. וראה רש"י נח י, (ה): למדנו שה' עבר נביא כו', ובפ' (המיוחס ל)רש"י לדה"א, כג: נביא כו' אבל שמות אחרים לא נתנו לידרש כו'.

[22] אז שיש הכרח ע"ד הפשט ששם זה שייך לענינו של בעל השם, שלכן מצינו בכ"מ בפרש"י עה"ת הענין דמדרש שמות. ואכ"מ.

[23] כ"ה בפשטות (שהשם ניתן ע"י ההורים. וראה רש"י נח שם). ולהעיר מהשקו"ש בענין נתינת שמות (ע"י האב או האם) עה"פ וה' בכ"מ בלתיאורו (דעת וקנים ורמב"ן וישב לה, ה). וראה לקו"ש ח"ז ע' 307 ואילך (וש"ג).

והביאור: בדרך הפשט אין כל מקום לומר, כי רק מפני שלאות מסוימת יש „תרעומות” יותירו אותה בשם שצריך לבטא תוכן מסויים – אם לאות עצמה אין כל שייכות לתוכן (השם)²⁴.

וזה משמיענו רש"י בלשונו – „ואפילו ריש"ש שהיתה בו בתחלה שלא היה אב אלא לארם שהוא מקומו...”: רש"י מתכוון להציג בדברים אלה קושיא: לפי הנוטריקון – כיצד נכנסת האות ריש"ש לשם אברהם? אלא – בהכרח שגם האות ריש"ש מתפרשת בהתאם לתוכן השם אברהם – „אב המון גוים”²⁵.

ועל כך רש"י מבאר „שלא היה אב אלא לארם... לא זזה ממקומה”: התוכן של הריש"ש היא – שהוא „אב לארם”, והענין הזה הרי נשאר גם אחר כך; „אב לכל הגוים”, הריהו כולל, ולא שולל את הענין של „אב לארם”, זו רק הוספה²⁶.

וזהו דיוק לשון רש"י – „לא זזה ממקומה” (ואינו אומר „לא ניטלה ממנו”... כנ"ל): אפילו אילו לא נכללה האות הריש"ש בשמו (ושמו היה „אבהם”) אין הכוונה שניטל בכך תוכנה של האות ריש"ש – התוכן שלה (אב לארם) נשאר גם אז; אבל אז הייתה משמעות הדבר שהריש"ש „נשארת” ב„מקום שני” – רק כחלק מה„עולם” – „אב לכל העולם”; אך ההדגשה „לא זזה ממקומה” מחדשת, כי גם לאחר-מכן נשארה הריש"ש „במקום” שלה, „אב לארם” נשאר מפורט בנוטריקון בשם אברהם, כענין בפני עצמו למרות שהוא בעצם בכלל „אב לכל העולם”.

[24] ראה רש"י בראשית ה, כט. אבל ראה לקו"ש ח"י (ע' 93 ובהערות שם) שע"ד הפשט אין מוכרח שאותיות השם תהיינה בדומה ממש לאותיות שבטעם השם (ע"ש) ובהערה 14 שם). ויש לחלק כי בנדר"ד המדובר בשם שניתן ע"י הקב"ה, ובאופן של שינוי שם הקודם, בכדי להדגיש ענין מסויים. ואכ"מ.

[25] וראה רבי"ע כאן: תוספת ריש"ש אביר המון גוים ולא בא השם לחסר משמו אות כי אם להוסיף [והטעם שלא פ"י רש"י כן – יש לומר, כי לפ"ז למה נאמר בקרא „אב, ולא „אביר”?]. וראה אלשיך כאן ע"ד הרמז.

[26] ראה דברי דוד כאן: וארם בכלל. ולהעיר מצ"ח ברכות שם (ד"ה אברם הוא אברהם).

מו.

כמדובר כמ"פ, אז ס'איז שוין „כלו כל הקצין”¹, און כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו האָט מודיע געווען אז מ'האָט שוין תשובה געטאָן, און מ'האָט שוין אויך „צוגעפּוצט די קנעפּ”, און לויט אַלע סימנים איז דורנו דער דור האחרון פון גלות ובמילא דער דור הראשון פון גאולה. ועפ"ז איז מובן, אז ס'איז אָן ענין שהזמן גרמא – אָז מ'זאָל זיך גרייטן בפועל צו „לך לך מארצך גו' אל הארץ אשר אראך”, תיכף ומיד ממש.

... ע"פ המדובר לעיל, אז בדורנו זה במיוחד (דער דור האחרון אין גלות און דור הראשון פון גאולה) שטייט בהדגשה יתירה די עבודה פון „לך לך מארצך גו' אל הארץ אשר אראך”, וקנין כל העשר ארצות – איז פאַרשטאַנדיק, אָז דאָס דאַרף זיך לכל לראש אָפּשפּיגלען אין דער עבודה מעין זה פון אידן, דורך דעם וואָס ער איז מוסיף אין לימוד התורה, ניט נאָר לויט זיינע ג' מוחין השייכים למדות, נאָר אויך ג' מוחין בעצם. וואָס דאָס איז במיוחד – דורך מוסיף זיין אין לימוד פנימיות התורה (כולל בביאור ענינים אלו דעבודת המוחין²), כולל – בעניני הגאולה ומשיח צדקנו.

(משיחות ש"פ לך לך, י"א מרחשון תשנ"ב)

[1] סנהדרין צו, ב.

[2] ראה גם שיחת ח' חשון שנה זו.

כמדובר כמ"פ שכבר „כלו כל הקצין”¹, וכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו הודיע שכבר עשו תשובה, וגם את „הכפתורים כבר ציחצחו”, ולפי כל הסימנים הרי שדורנו הוא הדור האחרון לגלות ובמילא הדור הראשון לגאולה. עפ"ז מובן שזהו ענין שהזמן גרמא – לערוך כבר את ההכנות בפועל ל"לך לך מארצך גו' אל הארץ אשר אראך", תיכף ומיד

הוספה בשורת הגאולה

מה.

יש לעורר עוה"פ (כפי שאמרתי כמ"פ) שהרבנים צריכים לפרסם הפסקי-דין ש"כלו כל הקיצין"¹, ובנוגע לתשובה (כהמשך דברי הגמרא "ואין הדבר תלוי אלא בתשובה") – כבר עשו תשובה (כפי שאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר כמ"פ שכבר עשו תשובה, וכבר השלימו כל עניני העבודה), ועתה נשאר רק הענין דגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש.

... אין מה לחכות יותר, כיון שכבר סיימו כל עניני העבודה, וכבר עשו תשובה, ואין הדבר תלוי אלא בביאת משיח עצמו. – "אין הדבר תלוי אלא בתשובה" הי' לפני משך זמן, אבל עכשיו (לאחרי שכבר עשו תשובה) אין הדבר תלוי אלא בביאת משיח עצמו. כל מה שצריך זה שיבוא משיח בפועל ממש, "מראה באצבעו ואומר זה"², זה משיח צדקנו,

... והעיקר – שיהי' כן בפועל ממש, באופן ש"מראה באצבעו ואומר זה", ותיכף ומיד ממש, כפי שהנני חוזר ומדגיש כמ"פ שלא זו בלבד שסוף הגאולה לבוא, אלא שהגאולה עומדת כבר על סף הפתח, ומחכה לכל אחד ואחת מישראל שיפתח את הדלת ויסחוב את הגאולה לתוך החדר!!

(בעת ביקור הרה"ג מרדכי אליהו שליט"א, ו' חשוון תשנ"ב)

- 1) סנהדרין צו, ב.
- 2) ראה תענית בסופה. שמו"ר ספכ"ג. פרש"י בשלח טו, ב.

לקוטי

לך לך

שיחות

ה. אופן הפיוס על "תרעומת" האות, בכפוף למשמעות השם החדש

על פי כל זה מובנת גם הראיה ובמכל שכן מכך – "שאף יו"ד של שרי נתרעמה...":

לרי"ש של אברהם יש טענה ונימוקה עמה: מכיוון שהתוכן של הרי"ש נשאר בכל מקרה בשם – לא צריך להיות מופרך שהרי"ש עצמה תישאר בשמו של הצדיק.

מה שאין כן אצל "יו"ד של שרי", אין שייכת "תביעה" בטענה כזו, משום שתוכן האות יו"ד אין לה כל מקום בתוכן של שם שרה (כדלקמן סעיף ז).

נמצא שזוהו ענין של תרעומת גרידא... – "נתרעמה" (ו"אף" – ו"אף על-פיי"כן גם כאן "ויתרו" לה, ו"הוסיפה ליהושע").

ועל פי זה מתורץ גם השינוי ב"יו"ד של שרי" – שה"יו"ד של שרי" "זוה ממקומה":

ההשוואה והראיה היא רק לגבי כך ש"תרעומת" של אות פועלת שיפייסו אותה; אבל אופן הפיוס הוא, כמובן, בכל מקום לפי עניינו:

בנידון דידן שתוכן האות רי"ש נשאר גם אחר כך – פעלה טענתה ש"לא זוה ממקומה"; מה שאין כן לגבי "יו"ד של שרי", שהתוכן של ה"יו"ד לא קיים בשם החדש – לא ניתן להשאיר את ה"יו"ד "במקומה" – זה חדל להיות מקומה.

ובמילא חייב להיות הפיוס באופן אחר, מכניסים את ה"יו"ד בשם של צדיק שני, שם כזה ההופך ל"מקומה" – שכן נוטריקון ה"יו"ד יצר חידוש בשם (ובאדם) ["הוסיפה ליהושע שנאמר ויקרא משה להושע בן נון יהושע", וכפי שרש"י מפרש: "התפלל עליו וי"ה²⁷ וישעך..."].

27) ועפ"י מבואר ג"כ שאין תרעומת ע"ז שלקחת ה"יו"ד משרי הוא ע"י הקב"ה – והוסיפה ביהושע ע"י משה. כי משה הוסיף את הקב"ה – י' – בהושע.

ו. ההבנה הראשונית ש"שרי" פירושה "שר של אברהם"

מדוע אין מקום לתוכן האות יו"ד של "שרי" בשם "שרה"? ולכאורה – אדרבה:

על הפסוק לקמן²⁸ "לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה", מפרש רש"י: לא תקרא את שמה שרי – דמשמע שרי לי ולא לאחרים, כי שרה סתם שמה שתהא שרה על כל". ולפי זה הרי זה ממש כמו בשם "אברם – אברהם", משום שב"שרה על כל" נכלל גם הפרט של "שרי – לי". ומדוע ה"יו"ד "זוה ממקומה"?

יתירה מזו: דוקא לפירושו של רש"י אודות ההבדל בין "שרי" (שרי – לי) ובין "שרה" (שרה על כל), צריכה להיות טענה ותביעה של "יו"ד של שרי" (שתישאר בשם שרה), עוד יותר מהטענה מהרי"ש של אברם:

בגמרא²⁸ הלשון "בתחלה נעשית שרי לאומתה ולבסוף נעשית שרה לכל העולם כולו", ולפירוש הגמרא הרי זה ממש כמו החילוק בין "אברם" (אב לארם – לאומתו) ו"אברהם" (אב לכל העולם);

אך רש"י מנחם מלשון חז"ל ואומר ש"שרי" משמעו – "שר לי", ומכיוון שכאן מדובר אודות קריאת שם זה על-ידי אברהם – כדיוק לשון הכתוב, ויאמר אלקים אל אברהם שרי אשתך לא תקרא את שמה...", נמצא ש"שרי" משמעו שהיא "שר" על אברהם²⁹.

[ועל דרך דברי המדרש³⁰: מרתא (גבירה) לבעלה, בכל מקום האיש גוזר ברם הכא

28) ברכות יג, א. ועד"ז בתוספתא שם (פ"א, יד). – ובבב"ר פמ"ז, א, "לעצמה". אבל ביפ"ת (השלם) הגירסא "לעמה". וכ"ה ביל"ש פרשתנו עה"פ. וראה פי' מהרו"ז ורש"י לבי"ר שם. ב"ר הוצאת תיאודור אלבק שם.

29) במפרשי רש"י (רא"ם). לבוש. ועוד פירושו שגם כוננת רש"י היא (כבגמ') שהיתה שרה "לאומתה". אבל זהו היפך פי' הפשוט בתיבת, "לי" [ולהעיר שהלשון בפרש"י לש"ס (ברכות שם – הובא ברא"ם שם) הוא "שרי – לשון יחיד משמע שרת"י" (ולא כתב – שרי לי)]. וראה אלשיך ורש"ך עה"ת עה"פ.

30) ב"ר שם (אלא שביפ"ת שם, שזוהו ביאור לשם שרה (ולא "שרי"). וראה הערה 38).

(=כאן) לגבי שרה כל³¹ אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה].

ולפי זה הרי איפכא מסתברא: בשם אברהם לא יכולה להיות לאות רי"ש שום תביעה חזקה, אפילו אם לא תיכלל בשמו, משום שתוכנה נשאר כחלק מ"אב לכל העולם";

מה שאין כן לגבי "שרה" שבכך שהיא (נעשתה) "שרה על כל" אין שום הוכחה שהדבר כולל גם "שרי - לי", משום ששרה כזו היא היפק מכפי שנקבע על פי תורה, שהעבט הוא השר, וכנ"ל מהמדרש, ככתוב בפסוק לענין³², והוא ימשל בכך". נמצא לפי זה, שעל-ידי הורדת ה"וד" מהשם שרה מוטרים את התוכן של ה"וד" (שפירושה "שרי - לי")!

בדוחק גדול ניתן לתרץ, שאברהם התעלה אז למדרגה נעלית יותר - "התהלך לפני ה' תמים"³³ - באופן שלאחר עלייתו³⁴ שרה כבר לא הייתה³⁵ שר על אברהם (שרי - לי).

אך לא ניתן לתרץ כך, כי:

(א) לפי זה נמצא כי שינוי השם - "שרי אשתך לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה" - מהווה עבודה (גם) ענין של ירידה!

(ב) הפסוק, "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה" נאמר לאחר מכן, בפרשת וירא³¹ - כמה זמן לאחר שהקדוש-ברוך-הוא אמר "לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה".

ז. "שרה על כל" שולל את "שרי לי ולא לאחרים"

והדבר יובן על פי דיוק לשון רש"י על הפסוק "לא תקרא את שמה שרי" - דמשמע שרי לי ולא לאחרים כי שרה סתם שמה שתאה שרה על כל".

(31) וירא כא, יב.

(32) בראשית ג, טו. וראה רד"ק פרשתנו יז, טו.

(33) פרשתנו יז, א.

(34) ולהעיר מהחילוק בין צחוק דאברהם ודשרה (רש"י פרשתנו יז, יז).

(35) כן משמע קצת בש"ך עה"ת עה"פ: ואני נתתיך אב המון גוים כו' והיא טפלה לך.

(36) הג"ל סעיף ו.

(37) כפרשי" נח (יא, כט), "יסכה זו שרה", והנן הוא, אבי יסכה" (נח שם). וראה לעיל הערה 23.

(38) וצ"ע ק"ק שלענין עה"פ (נח שם), "שרי .. יסכה" פרשי" יסכה לשון נסיכות כמו שרה לשון שרה".

ולהעיר מלשון רש"י שם, "שרה לשון שרה" (ולא "שרי"), וכן בתחילת פירושו כ', "יסכה זו שרה" (כבמגילה יד, א. סנהדרין סט, ב) ולא "שרי" (כבתיב"ע עה"פ) - ולפעני"ד הוא, תיקון" המעתיק ובפרשי" צ"ל שרי - כלשון הכתוב אותו מפרש.

(39) ושרה לי - הו"ל לקרא, "שרתי" - ראה הערה 29.

(40) וראה הערה 38.

ח. הישארות הרי"ש - במובנה הפנימי, המשכת השכל הנעלם מכל רעיון

מיינה של תורה בפירוש רש"י זה:

הביאור הנ"ל בכך שהרי"ש "לא זזה ממקומה" (שהתוכן של הרי"ש נשאר גם אחר כך) - מתאים גם עם הביאור הפנימי בשני השמות "אברם" ו"אברהם":

אדמו"ר הזקן מבאר ב'תורה אור'⁴¹, כי "אברם" מורכב משתי מילים, "א"ב ר"ם"⁴², שהכוונה בזה היא - "שכל הנעלם מכל רעיון": "אב" מרמז על "חכמה"⁴³, ו"רם" מרמז על שכל נעלה, מופלא - "נעלם מכל רעיון".

והשינוי של "אברם" ל"אברהם" (אב המון גוים) מרמז על גילוי: לאברהם ניתן הכח להמשיך את ה"שכל הנעלם מכל רעיון" עד ל"המון גוים"; אפילו "שכל נפלא"⁴⁴ (כזה שמצד עצמו הינו "למעלה מכלי קיבול דשכל אנושי"⁴⁵) - יש ביכולתו להסביר באופן "דגם הפשוט ביותר יכול להבין זאת".

נמצא, שהתוכן של אות רי"ש ("אב) רם" ישנה גם בשם אברהם - קיים בו השכל הנעלם מכל רעיון, אלא שהוא מאיר ומתגלה למטה, עד ב"המון גוים"⁴⁶.

היה ניתן אולי לחשוב כי בכך ש"שכל הנעלם מכל רעיון" נמשך ל"המון גוים"

(41) ריש פרשתנו, ובארוכה - מאמרי אדה"ז - פרשיות ח"א ריש פרשתנו (ובהנסמן במ"מ שם). ועוד.
(42) ראה זור (ס"ת) פרשתנו עט, ב.
(43) תניא פ"ג.
(44) ד"ה כל הנהנה תרפ"ט (בסה"מ קונטרסים ח"א) פ"ט.

(45) ד"ה מ' העיר תש"ג רפ"ט.

(46) ראה גם תרי"א פרשתנו סד"ה ולא יקרא עוד.

נוצרת בו ירידה חס ושלום - על כך אומר רש"י כי הרי"ש "לא זזה ממקומה"⁴⁶: היא נשארה ב"מקום" ובמדרגה⁴⁷ שלה, בדיוק כמו בשם "אברם" (שכל הנעלם מכל רעיון) - משום שזהו החידוש (ובמילא - עליה) של אברהם, שעל ידו נעשה החיבור של "מעלה" ו"מטה", ש"שכל הנעלם מכל רעיון" נמשך כמו שהוא ב"המון גוים"⁴⁸.

ט. ההוראה: לפעול בכל העולם בלי לזנוח את מקומו

ההוראה מכך בעבודת האדם:

ידוע⁴⁹ שהענינים של שלושת האבות נמשכים לכל יהודי בירושה⁵⁰. ועל דרך זה בנוגע לענין של "אברהם" - "אב המון גוים", שכל יהודי יש בכוחו לפעול ב"המון גוים" - בכל העולם כולו.

אך צריך הוא לדעת כי "רי"ש .. אב .. לארם שהוא מקומו .. לא זזה ממקומה:

על אף שיהודי צריך לפעול בכל העולם כולו, עליו לדעת, כי לכל לראש מוטלת עליו החובה להשפיע על מקומו וסביבתו⁵¹, ורק לאחר מכן, כאשר הוא נעשה "אב למקומו", להיות "אב לכל העולם".

(משיחות ש"פ לך תשד"מ)

(47) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ב ה"ז.

(48) ראה בארוכה תרי"א ריש פרשתנו (יא, ב"ג. מאמרי אדה"ז שם). שאי"ז "ירידה", ואדרבה - דוקא "ירידה זו היא בחי' עליו מאוד שנמשך אור הכתר".

(49) ראה תרי"א ר"פ וארא. ובכ"מ.

(50) דאין קורין אבות אלא לשלשה (ברכות טז, ב. תרי"א שם).

(51) כהפס"ד - עניי עירך קודמין (ב"מ עא, רע"א. רמב"ם הל' מתנות עניים פ"ז ה"ג. טושו"ע חו"מ ר"ס צו. שו"ע אדה"ז חו"מ ריש הל' הלואה).

לזכות

כ"ק אדוננו מזרנו ורבינו מלך המשיח